

УТВЪРЖДАВАМ:

ДЕКАН НА МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
ПРИ СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛ. ОХРИДСКИ“

ПРОФ. Д-Р ..... ЛЮБОМИР СПАСОВ, д.м.

КОНСПЕКТ

ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ХИГИЕНА, ЕПИДЕМИОЛОГИЯ, ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ И СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА за специалност МЕДИЦИНА

(в сила от учебната 2018/2019г.)

I. ХИГИЕНА

1. Основи на хигиенната наука - предмет, цел, задачи и методи на хигиената. Основни раздели-характеристика. Превенция - хигиенно нормиране, контрол.
2. Замърсяване на биосферата - видове замърсители, източници, влияние върху човека и планетата. Мероприятия за здравно-екологична защита..
3. Хигиенна характеристика на климата и времето. Метеотропни реакции. Аклиматизация
4. Хигиенни изисквания към качествата на питейната вода. Профилактика на замърсяването ѝ.
5. Хигиенни проблеми на водоснабдяването на населените места - източници, системи, нормативи. Методи за пречистване и обеззаразяване на водата. Хигиенни норми.
6. Хигиенни проблеми на устройството на населените места. Очистване на населените места от отпадъци. Борба с шума.
7. Хигиена на лечебно-профилактичните заведения - планиране, устройство, обзавеждане-основни изисквания. Хигиенно-противоепидемичен режим в заведенията за здравно обслужване. Профилактика на вътреболничните инфекции.
8. Хигиенни изисквания към специализираните лечебно-профилактични заведения - инфекциозни, фтизиатрични, хирургически, акушеро-гинекологични, детски. Хигиенни проблеми на труда на работещите в здравеопазването.
9. Хигиена на храненето-задачи и методи. Здравословно хранене-основни принципи. Методи за оценка на хранителния прием и хранителния статус. Диетично хранене-основни принципи и характеристики на лечебните диети.
10. Физиологични норми на хранене. Особености на храненето в хода на жизнения цикъл. Хранене на различни професионални групи.
11. Хигиенни изисквания към основните хранителни продукти - мляко, млечни продукти, яйца, месо, риба, растителни и консервирали храни.
12. Заболявания вследствие на дисбалансирано хранене. Хранителни дефицити. Затлъстяване. Профилактика..
13. Хранителни заболявания от микробен и немикробен произход. Принципи на профилактиката на хранителните заболявания. Основни задачи на медицинските работници.
14. Хигиенни изисквания към заведенията за обществено хранене и към болничния

- хранителен блок. НАССР в заведенията за обществено хранене.
15. Предмет, цел и задачи на хигиената на труда. Фактори на трудовия процес. Задачи на лекаря от Службата по трудова медицина.
  16. Предмет, цел и задачи на физиологията на труда. Класификация и хигиенна характеристика на съвременните форми на труд. Съвременни ергономични проблеми.
  17. Физиологични промени в организма по време на работа. Работоспособност, умора и преумора. Профилактика.
  18. Професионална вредност и професионално заболяване. Класификации. Вредности вследствие неправилната организация на трудовия процес. Профилактика на заболяванията.
  19. Хигиенна характеристика на производствения микроклимат. Влияние върху здравето на работещите. Профилактика.
  20. Хигиенна характеристика на производствената радиация - УВР, ИЧР, лазерно и радиовълново лъчение. Професионални заболявания. Профилактика.
  21. Хигиенна характеристика на производствения шум и вибрации. Професионални заболявания (Вибрационна болест от локално и от общо вибровъздействие, слухов неврит). Профилактика.
  22. Промишлени отрови - източници, класификация, характеристика, действие върху организма. Профилактика на отравянията.
  23. Професионални отравяния с метали и неметали (Pb, Hg, Mn, Cd, Cr, Ni)
  24. Праховите аерозоли като фактор на работната среда. Професионални заболявания на белите дробове (Пневмокониози – силикоза, азbestоза; Професионални бронхити) Профилактика.
  25. Хигиенни изисквания към устройството и експлоатацията на промишлените предприятия.
  26. Хигиенни проблеми на селскостопанския труд. Професионални отравяния с пестициди (ХОС и ФОС).
  27. Хигиена на труда в химическата промишленост. Характерни професионални заболявания (отравяния с органични разтворители – бензин, бензен, нитро- и аминопроизводни на бензена, серовъглерод, винилхлорид). Профилактика.
  28. Хигиена на труда в текстилната промишленост. Характерни професионални заболявания (Професионални бронхити, Професионални белодробни алергични заболявания – бронхиална астма, бисиноза; заболявания от пренапрежение на мускулно-скелетната система). Профилактика.
  29. Хигиена на труда в рудодобива, машиностроенето и металообработването. Характерни проф. заболявания. Профилактични мероприятия.
  30. Хигиена на децата и подрастващите. Особености в здравното състояние – . профилактика на някои основни заболявания в детското-юношеската възраст.
  31. Основни хигиенни изисквания към устройството и експлоатацията на детските заведения. Дневен режим на децата и подрастващите. Хигиена на обучението - изисквания към учебните програми и учебното обзавеждане и учебните пособия.

ЛИТЕРАТУРА ЗА ПОДГОТОВКА

1. Цветков, Д п/р Хигиена и екология, трето издание, том I и II, изд. „Камея“ ООД, 2014
2. Попов Б.п/р Хигиена на храненето и професионални болести. София 2014.
3. Иванова, Л. А. Въткова, Р. Попова, П. Янева. Хигиена и хранене-практическо ръководство за студенти и специализанти. Университетско издателство Св. Климент Охридски, София, 2015.
4. Иванова, Л, К. Ангелова, Н. Василевски. Хранене и хронични неинфекциозни заболявания, НЦОЗ, София, 2004
5. Mahan, K. Krause's Food, Nutrition and Diet Therapy, 11 Edition, Elsevier (USA), 2008.

II. ЕПИДЕМИОЛОГИЯ И ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

A. ЕПИДЕМИОЛОГИЯ

1. Предмет на епидемиологията. Учение за епидемичния процес. Форми на проява на епидемичния процес. Епидемично огнище.
2. Източници (резервоари) на инфекция – хора, животни, външна среда.
3. Механизъм на предаване на инфекцията. Фази на механизма на предаване. Видове механизми на предаване на инфекцията. Фактори на предаване и пътища на разпространение на инфекцията.
4. Възприемчивост и имунитет. Значението им за епидемичния процес. Колективен имунитет.
5. Специфична имунопрофилактика. Ваксини, серуми и имуноглобулини – характеристика и начини за приложение. Контраиндикации за приложение.
6. Планиране, регистрация и отчет на имунизациите. Имунизационен календар на Р. България.
7. Превенция и контрол на инфекциозните заболявания – профилактични и противоепидемични мероприятия. Епидемиологичен надзор.
8. Дезинфекция и стерилизация – определение, видове дезинфекция, методи. Физичен метод. Стерилизация. Контрол на стерилизацията.
9. Дезинфекция и стерилизация. Химичен метод. Класификация на химичните средства за дезинфекция и стерилизация. Дезинфекция на ръце. Контрол на дезинфекцията.
10. Дезинсекция. Определение, методи, средства.
11. Дератизация. Определение, методи, средства.
12. Епидемиология на вътреболничните инфекции. Индикаторни инфекции. Превенция и контрол.
13. Епидемиология и профилактика на коремен тиф.
14. Епидемиология и профилактика на холера.
15. Епидемиология и профилактика на салмонелози.
16. Епидемиология и профилактика на шигелози.
17. Епидемиология и профилактика на колиентерити.
18. Епидемиология и профилактика на вирусни хепатити тип А и Е.
19. Епидемиология и профилактика на ботулизъм.
20. Епидемиология и профилактика на бруцелоза.
21. Епидемиология и профилактика на лептоспирози.
22. Епидемиология и профилактика на полиомиелит.
23. Епидемиология и профилактика на вирусни гастроентерити.
24. Епидемиология и профилактика на грип.
25. Епидемиология и профилактика на морбили.
26. Епидемиология и профилактика на рубеола и варицела.
27. Епидемиология и профилактика на епидемичен паротит.
28. Епидемиология и профилактика на дифтерия.
29. Епидемиология и профилактика на коклюш.
30. Епидемиология и профилактика на скарлатина.
31. Епидемиология и профилактика на менингококова инфекция.
32. Епидемиология и профилактика на легионелоза.
33. Епидемиология и профилактика на Ку-треска.
34. Епидемиология и профилактика на марсилска треска и лаймска борелиоза.
35. Епидемиология и профилактика на кримска-конго хеморагична треска и хеморагична треска с бъбречен синдром.

36. Епидемиология и профилактика на чума и туляремия.
37. Епидемиология и профилактика на вирусни хепатити „B”, „C” и „D”.
38. Епидемиология и профилактика на бяс.
39. Епидемиология и профилактика на тетанус.
40. Епидемиология и профилактика на антракс.

ЛИТЕРАТУРА ПО ЕПИДЕМИОЛОГИЯ:

1. Лекционен курс по „Епидемиология на инфекциозните болести”.
2. Димитрова, Т. п/р Епидемиология на инфекциозните болести, изд. „АРСО”, София, 2017.
3. Шаламанов, Д., Попиванов, И., Петков, А., Цветанов, Ц. Превантивна военна медицина. Учебник. Част I – Организация и провеждане на противоепидемичната дейност. ВМА, София, 2010.

Б. ИНФЕКЦИОЗНИ БОЛЕСТИ

ОБЩА ЧАСТ

1. Симптоми и синдроми при инфекциозни болести.
2. Назначаване и интерпретиране на резултати от клинико-лабораторни, микробиологични, вирусологични и паразитологични изследвания.
3. Етиологична терапия при инфекциозни болести.
4. Имунотерапия при инфекциозни болести.
5. Патогенетична и симптоматична терапия на инфекциозни болести.
6. Неясно фебрилно състояние (НФС) или температура с неизвестен произход.
7. Организация на лечебния процес – режим, диета, обслужване.

ЧРЕВНИ ИНФЕКЦИИ

8. Диариен, горен и долен диспептичен синдром при инфекциозни болести.
9. Синдром на хроничната умора, консумативен и астено-вегетативен синдром при инфекциозни болести.
10. Патогенетично лечение на стомашно-чревните заболявания, водно-солева рехидратация, водно-солева хомеостаза, АКР.
11. Салмонелози – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
12. Стафилококови и други хранителни токсииинфекции – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
13. Бактериална дизентерия (шигелози) – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
14. Колиентерити – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
15. Ентеровирусни инфекции – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
16. Бруцелоза – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.

ИНФЕКЦИОЗНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ НА ЧЕРНИЯ ДРОБ

17. Иктерен синдром при инфекциозни болести.
18. Хепато/спленомегален синдром при инфекциозни болести.

19. Цитолитичен синдром при инфекциозни болести.
20. Остра чернодробна недостатъчност – принципи на лечение.
21. Лептоспироза – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
22. Вирусни хепатити – причинители, начин на заразяване и основни патогенетични механизми при хепатити А, В, С, D и Е.
23. Вирусни хепатити – клинична картина, диагноза, диференциална диагноза, терапия, профилактика и превенция.
24. Хепатална кома – патогенеза, клиника, терапия.

РЕСПИРАТОРНИ ИНФЕКЦИИ

25. Горен респираторен и долн респираторен синдром при инфекциозни болести.
26. Токсиинфекционен синдром при инфекциозни болести.
27. Обривен синдром при инфекциозни болести.
28. Остра дихателна недостатъчност – принципи на лечение.
29. Скарлатина – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
30. Морбили – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
31. Рубеола – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
32. Варицела – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
33. Грип – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
34. Парагрип. Аденовирози. RS-вирози – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
35. Коклюш и паракоклюш – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
36. Епидемичен паротит – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.

НЕВРОИНФЕКЦИИ

37. Менинго-радикулерен синдром при инфекциозни болести.
38. Ликворен синдром при инфекциозни болести.
39. Периферни неврологични синдроми при инфекциозни болести.
40. Менингококова болест, Менингококов менингит, Синдром на Waterhouse-Friderichsen – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
41. Бактериални менингоенцефалити – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
42. Вирусни менингоенцефалити – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
43. Полиомиелит – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.

ТРАНСМИСИВНИ ИНФЕКЦИИ

44. Хеморагичен синдром при инфекциозни болести.
45. Хепато-ренален синдром при инфекциозни болести.
46. Марсилска треска – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.

47. Ку-треска – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
48. Лаймска борелиоза – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
49. Кримска-Конго хеморагична треска (ККХТ) – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
50. Хеморагична треска с бъбречен синдром (ХТБС) – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.

ПОКРИВНИ ИНФЕКЦИИ

51. Ангинозен синдром при инфекциозни болести.
52. Лимфо-нодуло-мегален синдром.
53. Туларемия – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
54. Антракс – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
55. Тетанус – етиология, епидемиология, клиника, диагноза, диференциална диагноза, лечение, профилактика и превенция.
56. HIV и СПИН – етиология, епидемиология, класификация.
57. HIV и СПИН – патогенеза.
58. HIV и СПИН – клиника на опортюнистичните инфекции.
59. HIV и СПИН – клиника на неинфекциозните прояви на инфекцията.
60. HIV и СПИН – принципи на лечение, анивирусни препарати.
61. HIV и СПИН – профилактика (социална и медицинска).

Забележка: Изпитния билет включва – **Синдром + Нозологична единица.**

ЛИТЕРАТУРА ЗА ПОДГОТОВКА:

1. **Инфекциозни болести** – под редакцията на проф. д-р Иван Диков, 2006г.
2. **Симптоми и синдроми на инфекциозните болести** – под редакцията на проф. д-р Генчо Генев, 2007г.
3. **Вирусни чревни инфекции** – Ст.н.с. II ст. д-р Нели Корсун, 2007г.
4. **Учебник по инфекциозни болести** – под редакцията на доц. д-р Майда Тихолова, 2008г.
5. **Инфекциозни болести** – под редакцията на проф. д-р Генчо Генев, 2009г.
6. **Ентеровирусни инфекции** – Ст.н.с. II ст. д-р Нели Корсун, 2009г.
7. **Клинична вирусология** – под редакцията на проф. д-р С. Дундаров, Ст.н.с. II ст. д-р Д. Дундарова, Ст.н.с. I ст. д-р Р. Аргирова и доц. д-р В. Русев, 2009г.
8. **Хронични заразни заболявания** – под редакцията на проф. д-р Петър Георгиев, 2010г.
9. **Терапия на инфекциозните болести** – под редакцията на проф. д-р Генчо Генев, 2011г.
10. **Зоонози при човека и животните** – под редакцията на проф. д-р Св. Мартинов и доц. д-р Радка Комитова, 2012г.
11. **За ваксините** – проф. д-р Радка Аргирова и доц. д-р Радка Комитова, 2012г.
12. **Инфекциозни болести за медици** – под редакцията на доц. д-р Радка Комитова, 2014г.
13. **Инфекциозни болести по време на военни мисии** – доц. д-р Георги Т. Попов, 2015г.
14. **Биотероризъмът: скритата война** – проф. д-р Камен Плочев, 2012г.
15. **Грип от птиците към хората** – под редакцията на доц. д-р Камен Плочев, 2006г.
16. **Коронавирусни инфекции, ТОРС и БИРС** – доц. д-р Райничка Михайлова-Гарнисова, 2015г.

17. **Неясно фебрилно състояние или температура с неизвестен произход** – д-р Магдалена Баймакова, 2016г.
18. **Mandell, Douglas, and Bennett's Principles and Practice of Infectious Diseases** – John E. Bennett, Raphael Dolin, Martin J. Blaser, editors. 8th Edition, 2015.
19. **Infectious Diseases** – Jonathan Cohen, William G. Powderly, Steven M. Opal, editors. 4th Edition, 2016.

III. СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА

1. Социалната медицина като наука - определение, предмет, структура, функции и методи.
2. Социални фактори на здравето - същност и класификация.
3. Социално-медицински подход в здравното обслужване. Социална история на заболяването.
4. Социологически методи в социалната медицина. Въпросникът при социологическите проучвания.
5. Епидемиологични методи в социалната медицина. Основни понятия. Измерване на честотата на заболяванията. Сравняване на честотата на заболяванията - абсолютно и относително сравняване.
6. Епидемиология и профилактика. Обхват и нива на профилактиката. Преморбидна профилактика. Стратегии за първична и вторична профилактика. Скрининг.
7. Общественото здраве като системен феномен. Измерване и оценка на общественото здраве.
8. Здравно-демографски показатели.
9. Медико-социални аспекти на общата смъртност. Тенденции на общата смъртност в света и в България.
10. Средна продължителност на предстоящия живот - основни понятия. Тенденции в света и в България.
11. Заболяемостта като измерител на общественото здраве - значение, условия, източници, методи, основни понятия. Международна класификация на болестите /МКБ/.
12. Динамика и структура на заболяемостта и болестността в България. Заболяемост с временна неработоспособност - определение, подходи за изучаване, показатели за оценка.
13. Социалнозначими заболявания. Рискови фактори. Рискова консталация на българското население. Тенденции на заболяемостта в света. Измерване тежестта на заболяванията - DALYs.
14. Здравната система като социална система. Фундаментални цели и функции на здравните системи. Типология на здравните системи.
15. Здравна политика - същност, нива на здравна политика и здравни органи. Приоритети на здравната политика в развитите страни.
16. Здравен мениджмънт – определение и същност. Мениджмънт на ресурсите в здравеопазването.
17. Актуални проблеми на здравната реформа в България – шансове, трудности и проблеми..
18. Международно здравно сътрудничество. СЗО - цел, принципи, основни задачи, структура. Глобална стратегия на СЗО “Здраве за всички през 21 век”.
19. Същност, функции и принципи на здравното законодателство. Законодателна инициатива и видове нормативни актове. Основни положения на Закона за здравето.
20. Основни положения на Закона за здравното осигуряване и Закона за лечебните заведения.
21. Първична здравна помощ - концепция на СЗО и опитът на развитите страни. Първичната здравна помощ в България.
22. Болнична помощ. Видове болнични заведения, структура и функции на болницата. Оценка на дейността на стационара.

23. Основни положения на лекарската експертиза на работоспособността. Основни понятия. Нормативна уредба и органи на експертизата - права и задължения. Общи и специфични правила при издаване на болнични листове за временна неработоспособност.
24. Възникване, същност и развитие на концепцията за промоция на здравето. Отавска харта. Принципи на промоцията на здравето.
25. Здравно възпитание - същност, модели, принципи, методи и средства.